

Чорна Неля, Вандяк Анастасія. Об'єктивні передумови інноваційного розвитку підприємств в Україні. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2023. Випуск 1-2. С. 28-37.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2023.01-02.029>

УДК 005.591.6:330.341.1
JEL Classification O31

Чорна Неля

д.е.н., професор, професор кафедри бізнес-аналітики
та інноваційного інжинірингу

Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль, Україна

E-mail: neolla@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9719-6043

Вандяк Анастасія

Головний спеціаліст апарату виконавчого комітету
Львівська міська рада

м.Львів, Україна

E-mail: anastasiavandiak13@gmail.com

ОБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Анотація

Вступ. Розвиток економіки України в умовах глобалізації та високого конкурентного тиску передбачає використання нових рішень – сучасної техніки, технологій, форм і методів організації управління та виробництва, тобто здійснення інновацій з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери. Війна росії проти України створює значні загрози розвитку вітчизняного бізнесу. Жорсткі умови вимагають підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання, яка сприяє зниженню витрат, підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції, перехід до цифрової економіки та технологічних ініціатив.

Глобальні тренди, такі як поява проривних технологій, цифровізація та прискорення життєвого циклу продуктів підвищують актуальність інноваційного розвитку українського бізнесу та економіки країни загалом. Виходячи з цього, інноваційний розвиток є головним пріоритетом соціально-економічного розвитку України, обов'язковою умовою покращення якості продукції та підвищення конкурентоздатності вітчизняного виробництва.

Методи. В процесі наукового дослідження авторами застосовано: діалектичний метод пізнання, наукове абстрагування, аналіз, синтез, спостереження, порівняння, опис, узагальнення, системний підхід. Зазначений методичний інструментарій використано для: розгляду сутності та розкриття особливостей інноваційного розвитку підприємств в сучасних умовах; визначення його подальших перспектив в Україні.

Результати. Узагальнено об'єктивні передумови інноваційного розвитку підприємств в Україні в контексті глобалізаційних викликів. Обґрунтовано ключові параметри державної підтримки інноваційної діяльності, функціонування відповідного інституційного середовища, створення ефективної системи впровадження інновацій на підприємстві шляхом ресурсної, технологічної та ринкової складових інноваційної діяльності. Визначено перспективи інноваційного типу розвитку вітчизняного бізнесу на основі зарубіжного досвіду як вирішальної умови руху нашої країни вперед.

Перспективи. Зважаючи на сучасні світові економічні та геополітичні виклики, а також з метою усунення негативних наслідків російської військової агресії потрібно забезпечити належний соціально-економічний розвиток

України на основі активізації інновацій. Рівень інноваційності економіки став визначальним критерієм готовності кожної держави до вступу в Євросоюз, основна ціль якого – об'єднати науковий та технічний потенціал країн Європи з метою їх інтеграції в європейську та світову інноваційну мережу. А тому вкрай важливими є подальші наукові напрацювання в цій сфері, які матимуть прикладний характер.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний потенціал, інноваційне підприємство, інноваційний проєкт, інноваційна інфраструктура.

Вступ.

Сучасна світова економіка, передусім розвинутих країн, в останні роки функціонує на основі суттєвого зростання ролі наукомістких, високотехнологічних виробництв, розвиток яких визначається інтенсивним використанням знань і широким упровадженням інновацій у різні сфери життєдіяльності суспільства. Розвиток економіки України в умовах глобалізації та високого конкурентного тиску передбачає використання нових рішень – сучасної техніки, технології, форм і методів організації управління та виробництва, тобто здійснення інновацій з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери. Війна росії проти України створює значні загрози розвитку вітчизняного бізнесу. Жорсткі умови вимагають підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання, яка сприяє зниженню витрат, підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції, перехід до цифрової економіки та технологічних ініціатив.

Економічне зростання є однією з найважливіших проблем сучасної світової економіки, без вирішення якої не може розвиватись будь-яка країна. Впровадження інновацій дедалі більше розглядається як єдиний спосіб підвищення конкурентоспроможності виробництва та рівня прибутковості. Перехід на інноваційний шлях розвитку передбачає як модернізацію традиційних секторів економіки регіонів так і, насамперед, зростання їхньої інноваційної складової.

Глобальні тренди, такі як поява проривних технологій, цифровізація та прискорення життєвого циклу продуктів підвищують актуальність інноваційного розвитку українського бізнесу та економіки країни загалом. Виходячи з цього, інноваційний розвиток є головним пріоритетом соціально-економічного розвитку України, обов'язковою умовою покращення якості продукції та підвищення конкурентоздатності вітчизняного виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження питань інноваційного розвитку здійснювали багато вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: О. Амоша, Ю. Бажал, В. Геєць, Ф. Друкер, С. Ілляшенко, Н. Краснокутська, Л. Танг, Б. Твісс, Л. Федулова, Й. Шумпетер та ін. Незважаючи на значні напрацювання, сучасні реалії розвитку світової та національної економіки актуалізують проблематику інноваційного розвитку підприємств України.

Мета.

Мета статті полягає у розкритті економічної сутності та об'єктивної необхідності інноваційного розвитку підприємств в Україні в сучасних умовах.

Методологія дослідження.

В процесі наукового дослідження авторами застосовано: діалектичний метод пізнання, наукове абстрагування, аналіз, синтез, спостереження, порівняння, опис, узагальнення, системний підхід. Зазначений методичний інструментарій використано: для розгляду сутності та розкриття особливостей інноваційного розвитку підприємств в сучасних умовах; визначення його подальших перспектив в Україні.

Результати.

Сучасний розвиток світової економіки характеризується безперервним збільшенням ролі інновацій як основного чинника конкурентної боротьби. Постіндустріальна економіка визначається розвитком таких галузей, які засновані на використанні досягнень фундаментальної науки, інформації та знань, кінцевим результатом яких є інновації. Останні дозволяють задовольнити потреби суспільства за рахунок виробництва товарів високої якості, забезпечити високий рівень життя населення.

Особливою передумовою входження України у світовий економічний простір є формування ефективної інноваційної моделі, яка має відповідати сучасним вимогам. Проблемою вітчизняного бізнесу є низька інноваційна активність підприємств. Досягнути успіху на глобальному ринку можна за допомогою реалізації інновацій, тому важливою особливістю економічного зростання є інноваційний розвиток підприємств.

У вітчизняній та зарубіжній літературі існує чимало підходів до визначення поняття «інноваційний розвиток підприємства». На нашу думку, найбільш детально дану категорію охарактеризував О. Адаменко, який тлумачить інноваційний розвиток підприємства, як діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживацьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [1].

Інноваційний розвиток підприємства можна охарактеризувати як процес закономірного переходу підприємства від старого до якісно нового стану в результаті впровадження інноваційних продуктів, процесів та технологій.

Рушійною силою інноваційного розвитку є людські потреби як внутрішні спонукальні чинники. Вплив потреб виробництва здійснюється за двома основним напрямками. Перший напрямок полягає у створенні нових потреб шляхом розширення вже існуючих у зростаючому масштабі, що призводить до кількісних змін у продуктивних силах. Інший напрямок характеризується виробництвом нових потреб, створенням нових споживчих цін. Це призводить до якісних змін у виробництві, способах задоволення потреб. У цьому випадку мають на увазі інноваційні зміни.

Узагальнення наукової літератури дозволили визначити основні принципи особливості інноваційної економіки в постіндустріальному суспільстві:

- зростання ролі людського капіталу, людського потенціалу як основного чинника розвитку суспільного виробництва, який забезпечує високоінтенсивний тип його розвитку;
- визначальна роль у процесі суспільного виробництва об'єктів інтелектуальної власності;
- широкомасштабний розвиток у всіх сферах економіки виробництва наукомісткої продукції.

Інноваційний розвиток є результатом інноваційної діяльності та одним із чинників підвищення конкурентоспроможності. Створення та комерціалізація інновацій відбувається на основі інноваційного процесу, який охоплює всі галузі й сфери діяльності національної економіки. Під інноваційним процесом слід розуміти процес створення, поширення та споживання суб'єктами економіки науково-технічних, організаційних, управлінських та інших нововведень.

Інноваційний процес можна охарактеризувати наступним чином. По-перше, інноваційний процес – це здійснення науково-дослідної, науково-технічної, інноваційної, виробничої діяльності та маркетингу. По-друге, це певні етапи життєвого циклу нововведення від виникнення ідеї до її розроблення та комерціалізації. По-третє, інноваційний процес можна розглядати як складову частину інвестування та розповсюдження нового виду продукту. Отже, інноваційний процес – це процес отримання та комерціалізації винаходу, нових технологій, видів продукції чи послуг, рішень виробничого, фінансового характеру та інших результатів інтелектуальної діяльності.

Для процесу створення та впровадження інновацій й переходу на інноваційну модель розвитку необхідна відповідна інноваційна інфраструктура, суть якої полягає у створенні відповідного середовища, що дозволить забезпечити усі необхідні умови й передумови для появи

інновацій.

Інноваційна інфраструктура - сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [3].

Основними передумовами розвитку інноваційної інфраструктури, на нашу думку, повинні стати:

- наявність попиту на інновації й інноваційні продукти;
- державна підтримка суб'єктів інноваційної діяльності;
- створення дієвого нормативно-правового забезпечення у сфері інноваційної діяльності;
- наявність та ефективність функціонування необхідних інститутів (незалежна судова система, захист права власності та ін.).

В умовах війни сфера науки та інновацій зазнала втрат, які суттєво вплинули на її суб'єктів, інфраструктуру, механізм функціонування. Значно пошкоджено дослідницьку інфраструктуру закладів вищої освіти та наукових установ, зокрема унікальне наукове обладнання, дослідні лабораторії, центри колективного користування науковим обладнанням. Україна з допомогою міжнародної підтримки повинна відновити та модернізувати зруйновану дослідницьку інфраструктуру, розвинути мережу інноваційної інфраструктури.

Європейський Союз уже скасував внески за участь України у програмі «Горизонт Європа» на суму близько 20 млн євро; започатковано окремі конкурси для підтримки українських учених та інноваторів в межах програми «Горизонт Європа», створено портали підтримки ERA4Ukraine та Horizon4Ukraine.

Визначальною метою державної інноваційної політики в Україні є створення організаційно-правових та соціально-економічних умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Важливою й необхідною компонентою інноваційного розвитку підприємств є державна підтримка інноваційної діяльності, яка може набувати різних форм, проте основними з них повинна бути пряма та непряма фінансова допомога. Як приклад прямої фінансової підтримки є виділення бюджетних коштів на інноваційну діяльність та доведення їх до кінцевих споживачів у формі грантів, дотацій, субсидій чи інших виплат.

Непряма фінансова підтримка - це створення певних податкових преференцій, пільгове кредитування для суб'єктів інноваційної діяльності. Це дасть змогу стимулювати розробку та виробництво інноваційних товарів, виконання робіт та надання послуг.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» суб'єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проєктів може бути надано фінансову підтримку в різних формах. Умови надання фінансової підтримки підвищують відповідальність суб'єктів інноваційної діяльності за обґрунтування і реалізацію інноваційних проєктів. У цьому разі держава бере на себе лише незначну частину ризику, пов'язаного з реалізацією інновацій.

Суб'єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проєктів може бути надана фінансова підтримка шляхом:

- повного безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) пріоритетних інноваційних проєктів за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів;
- часткового (до 50%) безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) інноваційних проєктів за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів за умови залучення до фінансування проєкту решти необхідних коштів виконавця проєкту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності;
- повної чи часткової компенсації (за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів) відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проєктів;

- надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проєктів;
- майнового страхування реалізації інноваційних проєктів у страховиків відповідно до Закону України «Про страхування» [3].

Перелічені вище пільги стосуються тільки інноваційних підприємств.

Згідно закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційним підприємством визнається підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, якщо більше ніж 70 відсотків обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період є інноваційні продукти і (або) інноваційна продукція. Інноваційне підприємство може функціонувати у вигляді інноваційного центру, бізнес-інкубатора, технополісу, технопарку тощо [3].

Зазначена вище фінансова підтримка сприяє технологічному прориву, оскільки підтримку, як правило, надають базисним інноваціям. Однак більшість підприємств впроваджують інновації в процесі вдосконалення своєї діяльності, паралельно із виготовленням основної продукції, життєвий цикл якої ще триває. Як правило, нова продукція на початку свого життєвого циклу не може займати 70% від загального випуску, а в міру розгортання її виробництва в наступні роки вона перестає бути новою. Отже, під дію вказаних пільг не підпадає багато аспектів інноваційної діяльності підприємств, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення системи непрямих методів регулювання інноваційної діяльності в Україні [12].

На нашу думку, держава повинна забезпечити фінансову підтримку підприємствам, які почали займатися інноваційним розвитком. Визначення джерел і форм фінансування залежить від етапів інноваційного циклу. В системі фінансового забезпечення слід дотримуватися принципу концентрації державної підтримки інноваційної діяльності підприємств, які знаходяться на початкових етапах інноваційного циклу. Фінансування ж інвестицій на завершальних етапах інноваційного процесу має здійснюватися, в основному, за рахунок приватного капіталу.

На жаль, вітчизняні підприємства стикаються з наступними проблемами фінансування їх інноваційного розвитку: високий ризик інвестування в інновації; низький обсяг витрат підприємств на інноваційну діяльність; нестача власних коштів; недосконалі державні підтримки інноваційної діяльності. Через війну росії проти України має місце недостатній рівень фінансового забезпечення реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики. Тому держава повинна стимулювати: запровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, підвищення рівня безпеки та комфорту робочих місць; компенсування витрат на реалізацію суспільно значущих інноваційних проєктів.

Важливою функцією держави за будь-яких умов залишається формування і підтримка суспільного запиту на продукт інноваційної діяльності з реальними можливостями його виробництва: відповідними науковими і виробничими потужностями, фінансовими ресурсами, матеріально-технічним забезпеченням. За умов нестабільного соціально-економічного розвитку пріоритетного значення набуває реалізація принципів відповідального партнерського типу відносин між взаємодіючими сторонами - з повним виконанням зобов'язань, урахуванням потреб та інтересів інших сторін, дотриманням соціально-етичних норм і правил [6].

Необхідною передумовою розвитку інновацій в нашій країні має стати формування дієвого законодавства у цій сфері. Адже лише за наявності належного правового регулювання може відбутись створення та впровадження інновацій, їх державна підтримка. Законодавча база має регламентувати інноваційну діяльність в Україні в напрямку захисту національних економічних інтересів. На жаль, вітчизняним законодавством не передбачено стимулювання залучення позабюджетних коштів у сферу інновацій, витрат підприємств на наукові дослідження і розробки.

Не менш важливим складовим елементом ефективного інноваційного розвитку підприємств є формування відповідного інституційного середовища, яке включає інструменти, механізми та інститути, орієнтовані на стимулювання інновацій в економіці України. Сучасний інноваційний розвиток економіки країни має бути орієнтований на ефективну організацію діяльності підприємств,

формування взаємовигідних зв'язків між ними. Функціонування національних інститутів повинно здійснюватися шляхом систематизації процесу інтеграції підприємств на основі розвитку структурних складових та найбільш вагомих функціональних взаємозв'язків. Це дасть змогу гарантувати право власності, виконання договірних зобов'язань, можливість судового захисту при вирішенні спірних питань та ін. Окрім того, функціонування інституційних структур впливає на залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в інноваційну діяльність, що позитивно впливає в цілому на розвиток економіки та громадянського суспільства.

Інноваційний розвиток підприємництва в значній мірі залежить від наявного інноваційного потенціалу в суб'єктів господарювання. Інноваційний потенціал - це сукупність різних видів ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, необхідних для здійснення інноваційної діяльності; це здатність і можливість підприємства провадити поточну інноваційну діяльність та забезпечувати досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку.

Існують різні підходи щодо оцінки інноваційного потенціалу підприємства, які базуються, в основному, на вивченні його структурних складових: науково-технічної, фінансової, організаційно-управлінської, інформаційної та ін. Зростання рівня ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства може здійснюватися лише на основі розвитку його складових.

Ефективна система впровадження інновацій на підприємстві повинна ґрунтуватись на дослідженні елементів та складових, з допомогою яких можна втілити інноваційні ідеї та рішення. Це залежить від вибору правильної послідовності етапів інноваційної діяльності підприємства.

Оцінювання рівня інноваційного розвитку підприємства повинно включати дослідження та аналіз наступних складових:

- ресурсної складової інновацій, яка спрямовує діяльність підприємства на пошук нових альтернативних ресурсів, дослідження ефективності використання ресурсів підприємства;
- технологічної складової інновацій, яка включає в себе розробку та впровадження інноваційних технологічних рішень, науково-обґрунтованих ідей;
- ринкової складової інновацій, яка передбачає всебічний аналіз зовнішнього середовища підприємства, кон'юнктури ринку та врахування впливу макрофакторів.

Це дасть можливість реалізувати ефективну стратегію інноваційного розвитку підприємства, а також забезпечить створення та виведення на ринок інноваційної конкурентоспроможної продукції.

Показники інноваційної діяльності підприємств впливають на інноваційний розвиток країни у глобальному вимірі. За даними щорічного звіту «Global Innovation Index 2021» у 2021 р. Україна займала 49 місце серед 132 держав. За результатами інноваційної діяльності наша країна посіла 37 місце, за запровадженням інновацій - 76 місце [13]. Тому суб'єкти підприємництва повинні максимально використовувати свій інноваційний потенціал, а держава – стимулювати інноваційну діяльність.

У сучасних умовах глобалізації ринків інноваційна діяльність є одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки країн Європи. Впровадження інновацій допомагає забезпечити конкурентоспроможність підприємств, сприяє збільшенню ВВП. Важливе місце в розвитку інноваційних підприємств займає державна політика регулювання інновацій та методи державної підтримки інновацій.

Для європейської моделі підтримки інноваційної діяльності характерним є: надання податкових пільг, преференцій, дотацій, спрощення адміністративних процедур, підтримання підприємств, які інвестують кошти у бідніших регіонах держави, створення технологічних парків.

Німеччина є однією з провідних інноваційних країн Європи. Федеральний уряд Німеччини, щоб забезпечити потрібні умови для інвестиційних підприємств, застосовує загальне зниження податкового тягаря та введення специфічних податкових пільг в інноваційній сфері.

До пільг, спрямованих на стимулювання інноваційної діяльності в цій країні, можна віднести:

- «податкові канікули» на певний період часу для підприємств, які отримують прибуток в результаті реалізації інноваційних проєктів;

- створення за рахунок отриманого прибутку спеціальних фондів інноваційного призначення, звільнених від сплати податків;

- інвестиційні знижки з податку на прибуток в розмірі, який відповідає певній відсотковій частці від вартості інноваційного обладнання, яке впроваджується.

Найбільшими конкурентами для підприємств Західної Європи є США та Японія, які стали лідерами за рівнем розвитку інновацій та за фінансуванням НДДКР. Велику роль у розвитку інноваційної діяльності США відіграє держава. Інноваційна стратегія країни зосереджена на формуванні конкурентних переваг за допомогою створення принципово нових товарів і технологій, які не мають аналогів на ринку.

Технологічна політика США спрямована на:

- створення ділового клімату, що сприяє розвитку приватного сектору у сфері інновацій та підвищення конкурентоспроможності продукції;

- заохочення розвитку, комерціалізації й використання технологій;

- інвестування у створення провідних технологій для підтримки промисловості та розвитку торгівлі;

- інтеграцію військових і промислових технологій, здатних ефективно вирішувати військові і цивільні завдання;

- забезпечення формування та розвитку висококваліфікованих інтелектуальних ресурсів;

- розроблення технологічної політики, спрямованої на використання технологій для економічного зміцнення країни;

- сприяння промисловості в розвитку технологій, економічному зростанні через взаємодію з промисловістю в розробленні й застосуванні технологій, систем вимірювань і стандартів.

Найважливішою умовою інноваційної діяльності в США виступає підприємницька автономія: вільне розпорядження фінансовими і матеріально-технічними ресурсами, можливість проведення власної кадрової політики, самостійний вихід на ринок, прийняття на себе ризику, розпорядження прибутком від успішного проєкту. Також керівництво корпорацій за підтримки держави забезпечує фінансування ризикових проєктів, створюючи альтернативну мережу джерел фінансування.

Інноваційний розвиток Японії переважно направлений на зовнішнє запозичення нових знань і технологій та їх подальше вдосконалення. Розвиток інновацій в Японії також в значній мірі залежить від державної підтримки, шляхом надання пільгових кредитів, пільгового оподаткування та субсидій. В Японії діє Рада з питань науки і техніки, яка координує та організовує науково-технічний прогрес, є ініціатором організаційних заходів із прискорення інноваційного оновлення виробництва на основі його забезпечення фінансовими ресурсами.

Отже, в країнах, які мають високий рівень інноваційного розвитку важливе місце займає державне регулювання, що здійснюється за допомогою державного фінансування та створення сприятливих умов для впровадження інновацій.

Висновки і перспективи.

Ефективність функціонування підприємницьких структур та конкурентоспроможність їх продукції у сучасних умовах економічних та геополітичних викликів неможливі без формування обґрунтованої стратегії інноваційного розвитку. Для цього необхідно визначити резерви збільшення інноваційної активності, створити потужний інноваційний потенціал, з'ясувати інноваційні пріоритети, спрямовані на задоволення потреб ринку. Створення ефективної системи впровадження інновацій на підприємстві повинно ґрунтуватись на дослідженні елементів та складових, з допомогою яких можна втілити інноваційні ідеї та рішення.

Важливою складовою інноваційного розвитку підприємств в Україні повинна стати державна система визначення та підтримки реалізації пріоритетів, від фундаментальних розробок до участі у виробництві конкурентоспроможної продукції. Визначальна роль технологічного фактора у процесі економічного зростання більшості країн світу реалізується, насамперед, за допомогою системи

державних технологічних пріоритетів, які виступають рушійною силою прогресивних структурних зрушень в економіці. Без активізації інноваційної діяльності неможливе здійснення прогресивних змін у країні, істотне відновлення реального сектора і забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Адаменко О. А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2010. № 35. С. 5 - 10.
2. Діба О. М. Інноваційний розвиток підприємств в умовах глобалізації. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 42. С. 111 - 118.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15>
4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3715-17>
5. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4618-17>
6. Заяць Т. Ціннісні орієнтири інноваційного розвитку в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2021, № 2 (44). С. 3 - 21. <https://dse.org.ua/archive/44/1.pdf>.
7. Іванова Т. В. Інноваційна діяльність підприємств України як фактор підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 17. С. 395 - 404.
8. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/526-2019-%D1%80>
9. Уніят Л. М. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу в конкурентному середовищі: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 586 с.
10. Хаєцька О. П. Шляхи підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3. С. 113 - 130.
11. Чех Л. М., Корогодова О.О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах Індустрії 4.0. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>
12. Чорна Н. П. Аналітичний інструментарій управління інноваціями: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2022. 214 с.
13. Global Innovation Index 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf

Статтю отримано: 23.02.2023 / Рецензування 11.04.2023 / Прийнято до друку: 30.06.2023

Nelia Chorna

Doctor of Economics, Professor, Professor
Department of Business Analytics and Innovative Engineering
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

E-mail: neolla@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9719-6043

Anastasia Vandiak

Chief Specialist of the Executive Committee
Lviv city council
Lviv, Ukraine

E-mail: anastasiavandiak13@gmail.com

OBJECTIVE PREREQUISITES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN UKRAINE

Abstract

Introduction. The development of Ukraine's economy under the conditions of globalization and high competitive pressure involves the use of new solutions - modern equipment, technology, forms and methods of management and production organization, that is, the implementation of innovations in order to implement the achievements of scientific and technical progress into the production and social spheres. Russia's war against Ukraine makes significant threats to the development of domestic business. Strict conditions require an increase in the innovative activity of business entities, which helps to reduce costs, increase the efficiency of production and competitiveness of products, the transition to the digital economy and technological initiatives.

Global trends, such as the emergence of breakthrough technologies, digitization and acceleration of products' life cycle, increase the relevance of innovative development in Ukrainian business and the country's economy in general. Ased on this, innovative development is the main priority of Ukrainian socio-economic development, a prerequisite for improving the quality of products and increasing the competitiveness of domestic production.

Methods. During the process of scientific research, the authors used: dialectical method of cognition, scientific abstraction, analysis, synthesis, observation, comparison, description, generalization, systemic approach. The specified methodical tools are used for: consideration of the essence and disclosure the peculiarities of enterprises' innovative development in modern conditions; determination its further prospects in Ukraine.

Results. Objective prerequisites of innovative development of enterprises in Ukraine in the context of globalization challenges are summarized. The key parameters of state support for innovative activity, the functioning of the appropriate institutional environment, the creation of an effective system of introducing innovations at the enterprise through resource, technological and market components of innovative activity are substantiated. The prospects of an innovative type of domestic business development based on foreign experience as a decisive condition for our country's forward movement are determined.

Discussion. Taking into account the current global economic and geopolitical challenges, as well as in order to eliminate the negative consequences of Russian military aggression, it is necessary to ensure the proper socio-economic development of Ukraine based on the activation of innovations. The level of economy innovativeness has become a determining criterion for each state's readiness to join the European Union, the main goal of which is to unite the scientific and technical potential of European countries with the aim of their integration into the European and global innovation network. Therefore, further scientific developments in this field, which will have an applied nature, are extremely important.

Keywords: innovation, innovative development, innovative activity, innovative process, innovative potential, innovative enterprise, innovative project, innovative infrastructure.

References

1. Adamenko O. A. (2010) Kontseptualni zasady innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva. Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii. Kyiv. Vyp. 2010. Vyp. 35. Pp. 5 - 10. [In Ukrainian].
2. Dyba O. (2018) Innovatsijnyj rozvytok pidpriemstv v umovakh hlobalizatsii [Innovative development under globalization conditions]. Strategy of economic development of Ukraine. Vyp. 42, Pp. 111 - 118. [In Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy "Pro innovatsiynu diialnist". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15>
4. Zakon Ukrainy "Pro priorytetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3715-17>.
5. Zakon Ukrainy "Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4618-17>
6. Zaiats T. (2021) Tsinnisni oriientyry innovatsiinoho rozvytku v Ukraini. Demohrafiia ta sotsialna ekonomika. Kyiv. Vyp. 2 (44). Pp. 3 - 21. [In Ukrainian].
7. Ivanova T. V. (2020) Innovatsiina diialnist pidpriemstv Ukrainy yak faktor pidvyschennia rivnia konkurentospromozhnosti na mizhnarodnykh rynkakh. Ekonomichni visnyk NTUU "Kyivskiy politekhnichnyi instytut". Kyiv. Vyp. 17. Pp. 395 - 404. [In Ukrainian].
8. Pro skhvalennia Strahetii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 roku. № 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/526-2019-%D1%80>
9. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv ahropromyslovoho biznesu v konkurentnomu seredovyshchi. Ternopil. TNEU. Ukraine. 586 p. [In Ukrainian].
10. Khaietska O. (2020) Shliakhy pidvyschennia mizhnarodnoi investytsiinoi pryvabyvosti Ukrainy Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. № 3. Pp. 113 - 130. [In Ukrainian].
11. Chekh L. M., Korohodova O. O. (2020) Innovatsijnyj rozvytok ekonomiky Ukrainy v umovakh Industrii 4.0. Aktual'ni problemy ekonomiky ta upravlinnia, №. 14. [In Ukrainian].

12. Chorna N. P. (2022) Analitichnyi instrumentarii upravlinnia innovatsiiami: navchalnyi posibnyk. Ternopil: FOP Osadtsa Yu. V. 214p. [In Ukrainian].
13. Global Innovation Index 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf.

Received: 02.23.2023 / Review 04.11.2023 / Accepted 06.30.2023

